

## รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีชุมชนมอญภาคกลางตอนบน

### Health Tourism Model of Mon Community Lifestyle in the Upper Central Region.

กนิษฐา ฤทธิคำรพ<sup>1</sup> กล้วยไม้ สุ่มงค์<sup>2</sup>, จิรวุฒิ หลอมประโคน<sup>3</sup>, อิศราภรณ์ ลาตละคร<sup>4</sup>

และรัษฎา พานิชชัย<sup>5</sup>

Kanitta Richkamroph<sup>1</sup>, Kluaymai Sumung<sup>2</sup>, Chirawut Lomprakhon<sup>3</sup>, Issaraporn Ladlakorn<sup>4</sup>

and Rattaya Phanitchai<sup>5</sup>

<sup>1,2,3,4,5</sup>อาจารย์ คณะบริหารธุรกิจ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

<sup>1,2,3,4,5</sup>Lecturer from Faculty of Business Administration Panyapiwat Institute of Management

Corresponding Author Email: Kanittaric@pim.ac.th

Received: 20 February 2023

Revised: 3 May 2023

Accepted: 5 May 2023

#### บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีชุมชนมอญภาคกลางตอนบน 2. เพื่อสำรวจข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจากนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการในพื้นที่และ 3. เพื่อสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีชุมชนมอญภาคกลางตอนบน เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ มีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยมีกลุ่มเป้าหมาย 15 คน วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยวิธีวิเคราะห์แบบเชิงเนื้อหา และแบบสอบถามปลายปิด จำนวน 400 คน ที่มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1) แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีชุมชนมอญ ประกอบด้วย 1.1) ด้านสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตชาวมอญ ซึ่งชาวมอญจะอาศัยอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาและแม่น้ำสายสำคัญ มีการปลูกผักพื้นเมืองของมอญเพื่อใช้ประกอบอาหาร และการส่งเสริมอาหารมอญดูแลสุขภาพร่างกาย 1.2) ด้านวัฒนธรรมยังคงมีชุมชนมอญที่มีวิถีความเป็นมอญดั้งเดิมและมีประเพณีของมอญที่ยังคงดำเนินอยู่ 2) การสำรวจชุมชนมอญ พบว่า เมนูอาหารมอญที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพร่างกาย และองค์ประกอบปัจจัยทางการตลาดและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีชีวิตชาวมอญ แบ่งได้ 3 ปัจจัย ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว สื่อประชาสัมพันธ์และการโฆษณา และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีชีวิตชาวมอญ และ 3) รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีชุมชนมอญ เป็นการเดินทางท่องเที่ยวเฉพาะพื้นที่และเส้นทางเชื่อมโยง มีรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีชุมชนมอญภาคกลางตอนบนเชื่อมโยงกับกับแหล่งท่องเที่ยวชุมชนมอญทั้ง 4 พื้นที่ สามารถเลือกช่วงระยะเวลาตามฤดูกาลที่มีอาหารมอญเพื่อสุขภาพในช่วงเวลานั้นดังปฏิทินอาหารเพื่อเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่

**คำสำคัญ:** การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ, รูปแบบการท่องเที่ยว, ชุมชนมอญ

#### Abstract

This research consists purposes were 1. to study the health tourism of Mon community lifestyle in the upper central region 2. to survey the information related to health tourism from tourists and entrepreneurs, and 3. to present a model of health tourism of Mon community lifestyle in the upper central region. This research utilizes the mixed methods: combining qualitative and quantitative research. The research tools were a semi-structured Interview with 15 key informants, who analyzed the data with content analysis method. A closed-ended questionnaires with 400 respondents were drawn from random sampling and analyzed by

statistics consisting of percentage, mean, standard deviation and factor analysis. The results shown that 1) the health tourism of Mon community lifestyle consist of 1.1) environment and Mon community lifestyle found that Mon people live along the Chao Phraya River and main rivers. Mon vegetables are planted for cooking and Mon foods are promoted for health and 1.2) for the culture, The Mon community has a traditional Mon lifestyle and still continue 2) The surveys of Mon communities found that Mon food menu, which is beneficial to the health. For the components of marketing factors and behavior of tourists in terms of health and lifestyle of Mon people, there were 3 factors, which were facilities to support tourism, public relations and advertising, and health tourism of Mon community lifestyle and 3) the health tourism model for the Mon community lifestyle consists of specific routes, which were specific areas of tourism and link paths. There was a form of health tourism activities for the Mon community lifestyle in the upper central region linked to the Mon community attractions in all 4 areas by choosing a seasonal period where healthy Mon food is available during that time as a food calendar to link between areas.

**Keywords:** Health Tourisms, Tourisms Model, Mon Community

## บทนำ

การท่องเที่ยวจัดเป็นการเดินทางรูปแบบหนึ่งของชีวิตของมนุษย์ซึ่งส่วนใหญ่มักเกิดขึ้นระหว่างการเดินทางจากจุดหมายปลายทางหนึ่งไปยังอีกจุดหมายปลายทางหนึ่ง โดยการเดินทางทางแต่ละบุคคลนั้นจะมีรูปแบบที่ต่างกันตามจุดหมายปลายทาง วิธีการและความพึงพอใจกับกิจกรรมของการเดินทางท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) เป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่เข้ามามีบทบาทกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง และเป็นหนึ่งโปรดักส์ที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยวางแผนใช้กลยุทธ์สำหรับเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติให้เดินทางมายังประเทศไทยและทำให้นักท่องเที่ยวพำนักอยู่ในประเทศไทยยาวนานขึ้น (กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา, 2563) กิจกรรมการเดินทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจึงเป็นทางเลือกที่มีความน่าสนใจและเป็นทางเลือกที่เหมาะสมกับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ต้องการการดูแลสุขภาพไปพร้อมกับการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อน และยังได้รับความนิยมของนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างชาติที่ต้องการมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงลดความเครียดในการใช้ชีวิตแบบปกติและมีความสุขในการใช้ชีวิตมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม กิจกรรมการท่องเที่ยวด้านสุขภาพมีหลายประเภทได้รับความนิยมเป็นอย่างมากไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมอาหารพื้นเมืองเพื่อสุขภาพ กิจกรรมเพื่อผ่อนคลายทางจิตใจจากความตึงเครียด กิจกรรมสปาเพื่อสุขภาพ รวมทั้งบำบัดจิตใจด้วยวิธีการธรรมชาติ ทั้งนี้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของไทยมีศักยภาพในการแข่งขันกับประเทศเพื่อนบ้าน และสามารถขยายตลาดด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้กว้างขวางขึ้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการดำเนินนโยบายเชิงรุกอย่างเร่งด่วนเพื่อส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้มีประสิทธิภาพ (กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา, 2563) ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจึงถูกพัฒนาขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายทางการตลาดเฉพาะทาง (Niche Market) นักท่องเที่ยวที่ต้องการพำนักระยะยาว (Long Stay Tourism) โดยเชื่อมโยงไปสู่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ (Ecotourism) การท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (Cultural Based Tourism) หรือ การท่องเที่ยวชุมชน Community Tourism ได้เป็นอย่างดี และส่งผลที่ดีต่อการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวในประเทศไทยทั้งในด้านการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมได้ (สิทธา กองสาสนะ, 2552) โดยเฉพาะพื้นที่ภาคกลางตอนบน เพื่อค้นหาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและจัดหมวดหมู่ประเภทของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ทำการสำรวจข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจากนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการในพื้นที่เพื่อนำไปสู่การ

เสนอรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีชุมชนมอญภาคกลางตอนบน สำหรับพื้นที่ชุมชนมอญภาคกลางตอนบนประกอบด้วย จังหวัด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดสระบุรี จังหวัดนนทบุรี จังหวัดลพบุรี จังหวัดชัยนาท จังหวัดปทุมธานี และจังหวัดอ่างทอง มีลักษณะเป็นจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางด้านภูมิศาสตร์และใกล้กับแม่น้ำเจ้าพระยา และใกล้กับกรุงเทพมหานคร การคมนาคมสะดวกสบาย และสามารถเชื่อมโยงสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ใหญ่ในพื้นที่ภาคกลางตอนบนได้ เพราะแต่ละจังหวัดในพื้นที่มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมชัดเจนการผลิตภูมิปัญญาของชาวมอญที่มีการเชื่อมโยงวัฒนธรรมกันและมีผลิตภัณฑ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่น่าสนใจหลายอย่างในแต่ละพื้นที่ รวมทั้งเป็นพื้นที่ที่มีผู้คนต่างถิ่นหรือชาวต่างชาติเดินทางแวะเวียนเข้ามาเยี่ยมเยียนอยู่เสมอทำให้พื้นที่ชุมชนมอญในพื้นที่ภาคกลางตอนบนเป็นพื้นที่หนึ่งที่มีโอกาสและความเหมาะสมในการส่งเสริมรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้เกิดขึ้น

ดังนั้น ด้วยเหตุนี้คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การสำรวจค้นหาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เพื่อนำไปสู่การเสนอแนะรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีชุมชนมอญภาคกลางตอนบน อันจะนำไปสู่การพัฒนาฐานข้อมูลเชิงสุขภาพ และสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีชุมชนมอญภาคกลางตอนบน

### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีชุมชนมอญภาคกลางตอนบน
2. เพื่อสำรวจข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจากนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีชุมชนมอญภาคกลางตอนบน
3. เพื่อสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีชุมชนมอญภาคกลางตอนบน

### วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

#### 1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ประกอบด้วย

1.1 ประชากร ได้แก่ ประชากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีชุมชนมอญในพื้นที่ภาคกลางตอนบนซึ่งประกอบด้วย มอญบ้านเสากระโดงจังหวัดอยุธยา มอญสามโคกจังหวัดปทุมธานี มอญเกาะเกร็ดจังหวัดนนทบุรี มอญบางขันหมากจังหวัดลพบุรี นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในชุมชนมอญพื้นที่ภาคกลางตอนบน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีชุมชนมอญในพื้นที่ภาคกลางตอนบนจำนวน 400 คนที่มาจากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรทาร์โร่ ยามาเน่ (1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Sampling Random) พื้นที่ละ 100 คน ประกอบด้วย มอญบ้านเสากระโดงจังหวัดอยุธยา มอญสามโคกจังหวัดปทุมธานี มอญเกาะเกร็ดจังหวัดนนทบุรี มอญบางขันหมากจังหวัดลพบุรี

1.3 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จำนวน 15 คน ที่มาจากการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย 1) ผู้ใหญ่บ้านจำนวน 1 คน 2) เจ้าอาวาสวัดมอญ จำนวน 2 รูป 3) ผู้ประกอบการ จำนวน 6 คน 4) ปราชญ์ชาวมอญ จำนวน 4 คน 5) นักวิชาการ จำนวน 2 คน

#### 2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามแบบกึ่งโครงสร้าง และแบบสอบถามปลายปิด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลและการทบทวนวรรณกรรมจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ และปฐมภูมิ ตลอดจนการค้นหาและสำรวจแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพชุมชนมอญภาคกลางตอนบน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายและรวบรวมข้อมูลเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis) และ 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามมาโดยใช้โปรแกรมทางสถิติทางการวิจัย

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) สกัดปัจจัยด้วยวิธี Principal Component Analysis ใช้วิธีการหมุนแกนแบบ Varimax เพื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรและจัดกลุ่ม

## ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีชุมชนมอญภาคกลางตอนบน ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

### 1. การศึกษาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีชุมชนมอญภาคกลางตอนบน

ผลการวิจัยพบว่า แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีชุมชนมอญภาคกลางตอนบน 4 พื้นที่ ดังนี้

1.1 ด้านสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตชาวมอญ พบว่า ชาวมอญจะอาศัยอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาและแม่น้ำสายสำคัญ มีการปลูกผักพื้นเมืองของมอญเพื่อใช้ประกอบอาหาร และการส่งเสริมอาหารมอญดูแลสุขภาพร่างกาย

1.2 ด้านวัฒนธรรมยังคงมีชุมชนมอญที่มีวิถีความเป็นมอญดั้งเดิมและมีประเพณีของมอญที่ยังคงดำเนินอยู่ เช่น วันลอยกระทง สงกรานต์มอญ การจัดงานสงกรานต์ที่เป็นการรวมกลุ่มชุมชนมอญทุกพื้นที่ในประเทศไทยเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดงานและทำกิจกรรมร่วมกัน และมีการจัดมหกรรม ดนตรี รำ การแสดงการเล่นพื้นบ้านอยู่ตามเทศกาลหรืองานสำคัญที่มีการจัดขึ้น

### 2. การสำรวจข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจากนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีชุมชนมอญภาคกลางตอนบน

ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจากนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีชุมชนมอญภาคกลางตอนบนมีผลวิจัย ดังนี้

#### 2.1 พื้นที่จังหวัดนนทบุรี

1) ประชากรศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 21-30 ปี เป็นพนักงานบริษัทเอกชน มีรายได้ต่อเดือน 10,001-15,000 บาท สถานภาพโสด

2) พฤติกรรมการท่องเที่ยว พบว่า เป็นนักท่องเที่ยวเดินทางมากกว่า 1 ครั้ง โดยรถยนต์ส่วนตัว กับครอบครัว จุดประสงค์ที่เดินทางมาท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อน รู้จักแหล่งท่องเที่ยวจากเพื่อน/ญาติพี่น้อง/คนรู้จักแนะนำ เหตุผลที่ตัดสินใจมาท่องเที่ยวเพราะ สถานที่ท่องเที่ยวน่าสนใจ ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยในการเดินทางท่องเที่ยวมากกว่า 2,001 บาทขึ้นไป ท่องเที่ยววันหยุดเสาร์-อาทิตย์ มากที่สุด

3) รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีชุมชนมอญ พบว่า ภาพรวมปัจจัยด้านสุขภาพอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับการเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวตามวิถีชุมชนมอญ มากที่สุด

4) ปัจจัยทางการตลาดที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว พบว่า (1) ด้านสินค้าและบริการ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับโปรแกรม/รายการนำเที่ยว มีให้เลือกหลายรายการ เช่น การล่องเรือชมธรรมชาติ การฝึกปฏิบัติสมาธิแนวพุทธศาสนา อาหารและเครื่องดื่ม วัฒนธรรมและประเพณีชาวมอญ (2) ด้านราคา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับอัตราค่าโดยสารยานพาหนะเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวมีความเหมาะสม (3) ด้านสถานที่/ช่องทางการจัดจำหน่าย/ทำเล ที่ตั้ง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับการจัดจำหน่ายสินค้า/บริการ ณ จุดจำหน่ายในแหล่งท่องเที่ยว มีมากพอกับความต้องการ และ (4) ด้านการ

ส่งเสริมการตลาด ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกเป็นรายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

## 2.2 พื้นที่จังหวัดปทุมธานี

1) ประชากรศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 31-40 ปี เป็นพนักงานบริษัทเอกชน และทำธุรกิจส่วนตัว มีรายได้ต่อเดือน 10,001-15,000 บาท สถานภาพสมรส

2) พฤติกรรมนักท่องเที่ยว พบว่า เป็นนักท่องเที่ยวเดินทางมาครั้งแรก โดยรถยนต์ส่วนตัวกับครอบครัว จุดประสงค์ที่เดินทางมาท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อน โดยรู้จักแหล่งท่องเที่ยวจากเพื่อน/ญาติพี่น้อง/คนรู้จักแนะนำ เหตุผลที่ท่านตัดสินใจมาท่องเที่ยวเพราะสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยน้อยกว่า 1,000 บาท วันที่มักจะเดินทางมาท่องเที่ยว คือ วันหยุดเสาร์-อาทิตย์

3) รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีชุมชนมอญ พบว่า ภาพรวมปัจจัยด้านสุขภาพอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อแยกเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับอาหารและเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพตามวิถีชุมชนมอญ

4) ปัจจัยทางการตลาดที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว พบว่า (1) ด้านสินค้าและบริการ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อแยกเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับโปรแกรม/รายการนำเที่ยว มีให้เลือกหลายรายการ เช่น การล่องเรือชมธรรมชาติ การฝึกปฏิบัติสมาธิแนวพุทธศาสนา อาหารและเครื่องดื่ม วัฒนธรรมและประเพณีชาวมอญ (2) ด้านราคาสินค้า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อแยกเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับการมีป้ายแสดงอัตราค่าอาหาร/บริการชัดเจน (3) ด้านสถานที่/ช่องทางการจัดจำหน่าย/ทำเล ที่ตั้ง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกเป็นรายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับการจัดจำหน่าย สินค้า/บริการ ณ จุดจำหน่ายในแหล่งท่องเที่ยว มีมากพอกับความต้องการ และ (4) ด้านการส่งเสริมการตลาด ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อแยกเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับการให้บริการผ่านแอปพลิเคชัน

## 2.3 พื้นที่จังหวัดอยุธยา

1) ประชากรศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 21-30 ปี เป็นพนักงานบริษัทเอกชน มีรายได้ 10,001-15,000 บาท สถานภาพโสด

2) พฤติกรรมนักท่องเที่ยว พบว่า เป็นนักท่องเที่ยวเดินทางมากกว่า 1 ครั้ง โดยรถยนต์ส่วนตัวกับครอบครัว จุดประสงค์ที่เดินทางมาท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อน โดยรู้จักสถานที่ท่องเที่ยวจากเพื่อน/ญาติพี่น้อง/คนรู้จักแนะนำ เหตุผลที่ท่านตัดสินใจมาท่องเที่ยวเพราะสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยในการเดินทางท่องเที่ยวในครั้งนี้โดยเฉลี่ยน้อยกว่า 1,000 บาท วันที่มักจะเดินทางมาท่องเที่ยว คือ วันหยุดเสาร์-อาทิตย์

3) รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีชุมชนมอญ พบว่า ภาพรวมปัจจัยด้านสุขภาพอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวทางศิลปและวัฒนธรรมตามวิถีชุมชนมอญ

4) ปัจจัยทางการตลาดที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว พบว่า (1) ด้านสินค้าและบริการ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับโปรแกรม/รายการนำเที่ยว มีให้เลือกหลายรายการ เช่น การล่องเรือชมธรรมชาติ การฝึกปฏิบัติสมาธิแนวพุทธศาสนา อาหารและเครื่องดื่ม วัฒนธรรมและประเพณีชาวมอญ (2) ด้านราคาสินค้า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับการมีป้ายแสดงอัตราค่าอาหาร/บริการชัดเจน (3) ด้านสถานที่/ช่องทางการจัดจำหน่าย/ทำเล ที่ตั้ง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับการจัดจำหน่าย สินค้า/บริการ ณ จุดจำหน่ายในแหล่งท่องเที่ยว มีมากพอกับความต้องการ และ (4) ด้านการส่งเสริมการตลาด ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับการโฆษณาทางสื่อโทรทัศน์

## 2.4 พื้นที่จังหวัดลพบุรี

1) ประชากรศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 41-50 ปี อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน รายได้มากกว่า 20,001 บาทขึ้นไป สถานภาพสมรส

2) พฤติกรรมนักท่องเที่ยว พบว่า ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวเดินทางมาครั้งแรก โดยรถยนต์ส่วนตัวกับกลุ่มเพื่อน จุดประสงค์ที่เดินทางมาท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อน ทราบข้อมูลการท่องเที่ยวจากเพื่อน/ญาติพี่น้อง/คนรู้จักแนะนำเหตุผลที่ตัดสินใจมาท่องเที่ยวเพราะสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยในการเดินทางท่องเที่ยวในครั้งนี้ มากกว่า 2,001 บาทขึ้นไป เดินทางมาท่องเที่ยววันหยุดเสาร์-อาทิตย์

3) รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีชุมชนมอญ พบว่า ภาพรวมปัจจัยด้านสุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อแยกเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเชื่อมโยงชุมชนมอญ 4 พื้นที่

4) ปัจจัยทางการตลาดที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว พบว่า (1) ด้านสินค้าและบริการ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อแยกเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสมและเพียงพอ เช่น ห้องสุขา ที่จอดรถประจำทาง ร้านอาหาร โทรศัพท์สาธารณะ ถนน เป็นต้น (2) ด้านราคาสินค้า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อแยกเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับอัตราค่าโดยสารยานพาหนะเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวมีความเหมาะสม (3) ปัจจัยด้านสถานที่/ช่องทางการจัดจำหน่าย/ทำเล ที่ตั้ง ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อแยกเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับการจัดจำหน่าย สินค้า/บริการ ณ จุดจำหน่ายในแหล่งท่องเที่ยว มีมากพอกับความต้องการ และ (4) ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อแยกเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับการโฆษณาทางสื่อโทรทัศน์

ตลอดจน วิเคราะห์องค์ประกอบปัจจัยทางการตลาดและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีชีวิตชาวมอญ ทั้ง 4 พื้นที่ พบว่ามี 3 ปัจจัย ดังนี้

1) ปัจจัยที่ 1: สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว การคมนาคมเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวที่มีความสะดวก รวดเร็ว รวมทั้งมีป้ายบอกเส้นทาง และแหล่งท่องเที่ยวที่ชัดเจน มีสิ่งอำนวยความสะดวกเหมาะสมและเพียงพอ เช่น ห้องสุขา ที่จอดรถ ประจำทาง ร้านอาหาร โทรศัพท์สาธารณะ ถนน เป็นต้น ราคาอาหาร และ สินค้าต่าง ๆ มีความเหมาะสม อัตราค่าบริการเข้ายานพาหนะ ในแต่ละรายการนำเที่ยวมีความเหมาะสมกับระยะเวลาในการท่องเที่ยว อัตราค่าโดยสารยานพาหนะมีความเหมาะสม อัตราค่าบริการที่กำหนดในแต่ละโปรแกรมนำเที่ยวมีความคุ้มค่า ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ เช่น การเดินทาง อาชญากรรม การขึ้น-ลง เรือ สถานที่จอดรถ มีป้ายแสดงอัตราค่าอาหาร/บริการชัดเจน การจัดจำหน่ายสินค้า/บริการ ณ จุดจำหน่ายในแหล่งท่องเที่ยว มีพอกับความต้องการ ความน่าสนใจของกิจกรรมการท่องเที่ยวตามวิถีชุมชนมอญ ความสะดวก รวดเร็วในการติดต่อสอบถามข้อมูล ที่ตั้งของจุดจำหน่ายตัว/ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว/ศูนย์ประชาสัมพันธ์ชัดเจน และหาง่าย และ โปรแกรม/รายการนำเที่ยว มีให้เลือกหลายรายการ เช่น การล่องเรือชมธรรมชาติ การฝึกปฏิบัติสมาธิแนวพุทธศาสนา อาหารและเครื่องดื่ม วัฒนธรรมและประเพณีชาวมอญ

2) ปัจจัยที่ 2: การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีชีวิตชาวมอญ การเรียนรู้วิถีชีวิตชาวมอญ การท่องเที่ยวทางศิลปและวัฒนธรรมตามวิถีชุมชนมอญ การท่องเที่ยวทางธรรมชาติตามวิถีชุมชนมอญ การฝึกปฏิบัติสมาธิแนวพุทธศาสนาตามวิถีชุมชนมอญ การนวด/อบ/ ประคบสมุนไพรตามวิถีชุมชนมอญ การท่องเที่ยวเชื่อมโยงชุมชนมอญ 4 พื้นที่ เยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวตามวิถีชุมชนมอญ การฝึกกายบริหารทำฤๅษีดัดตนตามวิถีชุมชนมอญ และ อาหารและเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพตามวิถีชุมชนมอญ

3) ปัจจัยที่ 3: สื่อประชาสัมพันธ์และการโฆษณา การประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ การประชาสัมพันธ์ทางสื่อ เช่น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น และเว็บไซต์ต่าง ๆ การโฆษณาทางสื่อโทรทัศน์ และมีการให้บริการผ่านแอปพลิเคชัน

### 3. การสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีชุมชนมอญภาคกลางตอนบน

ผลการวิจัยพบว่า แหล่งท่องเที่ยวทั้ง 4 พื้นที่ มีเส้นทางเฉพาะ รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีชุมชนมอญ โดยเป็นการเดินทางท่องเที่ยวเฉพาะพื้นที่ ท่องเที่ยงเชิงวัฒนธรรมและท่องเที่ยวในการชมวิถีชุมชนมอญโดยการรับประทานอาหารมอญสามารถเลือกเดินทางได้ตลอดทั้งปีหรือตามปฏิทินกิจกรรมอาหารของพื้นที่ต่าง ๆ โบราณสถาน เตาโอ่งอ่าง วัดสิงห์ จังหวัดปทุมธานี หรือมอญบางชั้นหมาก หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดลพบุรี ในเส้นทางท่องเที่ยวของแต่ละจังหวัดเพียงอย่างเดียว เส้นทางเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวชุมชนมอญทั้ง 4 พื้นที่ ที่มีกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในเรื่องของอาหารที่มีจุดเด่นของทุกพื้นที่วิจัย จึงได้มีการทำเส้นทางแบบระบบวงรอบเชื่อมโยงการเดินทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีชุมชนมอญภาคกลางตอนบน โดยได้กำหนด มอญปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เป็นศูนย์กลางของเส้นทางท่องเที่ยว เนื่องจากพื้นที่มีความพร้อมที่จะเป็นศูนย์กลางการบริการ และมีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยวครบครันและหลากหลายรวมไปถึงการเดินทางคมนาคมขนส่งที่สามารถเดินทางท่องเที่ยวตามเส้นทางพื้นที่อื่น ๆ ได้สะดวกภายในระยะเวลา 1 วัน (ไปเช้าเย็นกลับ) ดังนั้นทีมผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบระยะเวลาที่ใช้ในการเดินทางท่องเที่ยวในแต่ละเส้นทางแบบครึ่งวันและแบบ 1 วัน โดยเส้นทางท่องเที่ยวแบบแท้จริงและแบบเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ทั้งเฉพาะพื้นที่ภายในและเชื่อมโยงกับพื้นที่อื่น ๆ โดยนำเสนอตัวอย่างเส้นทางท่องเที่ยวได้ 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 เส้นทางท่องเที่ยวประเภทครึ่งวัน เฉพาะพื้นที่ เหมาะกับนักท่องเที่ยวที่มีเวลาไม่มาก มีความสนใจท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีชุมชนมอญภาคกลางตอนบนเฉพาะพื้นที่เท่านั้น และสามารถเลือกช่วงระยะเวลาตามฤดูกาลที่มีอาหารมอญเพื่อสุขภาพในช่วงเวลานั้นดังปฏิทินอาหาร โดยเลือกช่วงเช้าหรือช่วงบ่าย สามารถรวมกันเป็นการท่องเที่ยวแบบ 1 วัน

กลุ่มที่ 2 เส้นทางท่องเที่ยวประเภทครึ่งวัน และสามารถเลือกช่วงระยะเวลาตามฤดูกาลที่มีอาหารมอญเพื่อสุขภาพในช่วงเวลานั้นดังปฏิทินอาหารเพื่อเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่ เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่มีเวลาไม่มาก แต่มีความสนใจที่จะเดินทางไปมากกว่าพื้นที่เดียว โดยอาจจะเลือกเป็นช่วงเช้าหรือบ่าย สามารถรวมกันเป็นการท่องเที่ยวแบบ 1 วัน

กลุ่มที่ 3 เส้นทางท่องเที่ยวประเภท 1 วัน เหมาะสำหรับผู้มีความสนใจการท่องเที่ยวรูปแบบอื่น ๆ และไปมากกว่าพื้นที่เดียวโดยมีกิจกรรมเชิงสุขภาพด้านอาหารมอญเป็นตัวสนับสนุนในการเดินทางมาท่องเที่ยว

#### สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีชุมชนมอญภาคกลางตอนบน ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีชุมชนมอญภาคกลางตอนบน พบว่า ประกอบด้วย 1) ด้านสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตชาวมอญ พบว่า ชาวมอญจะอาศัยอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาและแม่น้ำสายสำคัญ มีการปลูกผักพื้นเมืองของมอญเพื่อใช้ประกอบอาหาร และการส่งเสริมอาหารมอญดูแลสุขภาพร่างกาย 2) ด้านวัฒนธรรมยังคงมีชุมชนมอญที่มีวิถีความเป็นมอญดั้งเดิมและมีประเพณีของมอญที่ยังคงดำเนินอยู่ ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีชุมชนมอญจึงมีความน่าสนใจเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในรูปแบบเดียวกันได้

2. เพื่อสำรวจข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจากนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีชุมชนมอญภาคกลางตอนบน พบว่า การสำรวจและลงพื้นที่ชุมชนมอญภาคกลางตอนบน มีประเด็นที่ตรงกันในเรื่องของเมนูอาหารมอญที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพร่างกาย และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจากนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการในพื้นที่ สรุปผลได้ว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบปัจจัยทางการตลาดและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีชีวิตชาวมอญ ทั้ง 4 พื้นที่ มีปัจจัยที่แบ่งได้ทั้งสิ้น 3 ปัจจัย ซึ่งปัจจัยที่มีความสำคัญเรียงจากค่าน้ำหนักมากไปน้อย ได้

ดังนี้ สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว สื่อประชาสัมพันธ์และการโฆษณา และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีชีวิตชาวมอญ

**3. เพื่อสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีชุมชนมอญภาคกลางตอนบน** พบว่า รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีชุมชนมอญภาคกลางตอนบน ประกอบด้วย เส้นทางเฉพาะ โดยเป็นการเดินทางท่องเที่ยวเฉพาะพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและท่องเที่ยวในการชมวิถีชุมชนมอญโดยการรับประทานอาหารมอญ โดยสามารถเลือกเดินทางได้ตลอดทั้งปีหรือตามปฏิทินกิจกรรมอาหารของพื้นที่ต่าง ๆ และเส้นทางเชื่อมโยง มีรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีชุมชนมอญภาคกลางตอนบนเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวชุมชนมอญภาคกลางตอนบนทั้ง 4 พื้นที่ โดยสามารถเลือกช่วงระยะเวลาตามฤดูกาลที่มีอาหารมอญเพื่อสุขภาพในช่วงเวลานั้นดังปฏิทินอาหารเพื่อเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่

### การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีชุมชนมอญภาคกลางตอนบน ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีชุมชนมอญภาคกลางตอนบน ประกอบด้วย 1) ด้านสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตชาวมอญ พบว่าชาวมอญจะอาศัยอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาและแม่น้ำสายสำคัญ มีการปลูกผักพื้นเมืองของมอญเพื่อใช้ประกอบอาหาร และการส่งเสริมอาหารมอญดูแลสุขภาพร่างกาย สอดคล้องกับอรสา เงินฉาย (2550) พบว่า ในพื้นที่เกาะเกร็ดประกอบด้วยสองเชื้อชาติคือ ชาวไทยและชาวมอญ นิยมตั้งถิ่นฐานหรือบ้านเรือนอยู่ใกล้แม่น้ำจึงมีวิถีชีวิตและความпенอยู่ที่สัมพันธ์กับน้ำในดานต่าง ๆ เช่น การอุปโภคบริโภค การประกอบอาชีพค้าขาย การเกษตรกรรม และการคมนาคมทางน้ำ จึงมีความผูกพันกับน้ำ 2) ด้านวัฒนธรรม ยังคงมีชุมชนมอญที่มีวิถีความเป็นมอญดั้งเดิมและมีประเพณีของมอญที่ยังคงดำเนินอยู่ สอดคล้องกับงานวิจัย อรสา เงินฉาย (2550) พบว่า ประเพณีสงกรานต์ (ปจจะหตะห) เปงสงกรานต์เปนเทศกาลที่สำคัญประจำปีของชาวมอญ มีการทำบุญเฉลิมฉลองกันอยาง มโหฬารในทุกหมู่บ้านของชุมชนชาวมอญ คนมอญถือว่าเปนวันเริ่มศักราชใหม่จึงได้ให้มีการเฉลิมฉลองใหญ่ด้วยการทำบุญรักษาศีล การทำบุญไถทานต่าง ๆ จะทำจนถึงวันสงกรานต์ ชาวมอญมีความเชื่อว่าการทำบุญเปนความสุขรมเย็น ชาวมอญเกาะเกร็ดยังรักษาประเพณีวันสงกรานต์ไวเปนอยางดีและปฏิบัติเปนประจำทุกปีซึ่งผู้นำชุมชนของแต่ละหมู่บ้านจะเปนตัวแทนในจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในประเพณีวันสงกรานต์และสืบทอดจนถึงปัจจุบัน และสอดคล้องกับโศจิลักษณ์ กมลศักดิ์วิกุล (2560) พบว่า อัตลักษณ์ความเป็นมอญของชาวมอญนครเขื่อนขันธ์ ซึ่งเป็นบรรพบุรุษของชาวมอญคลองบางนา ได้แสดงออกผ่านวัฒนธรรมในชีวิตประจำวันและประเพณีพิธีกรรมที่สำคัญของชุมชนหลายประการได้แก่ ลักษณะบ้านเรือน ภาษามอญ การแต่งกาย อาหาร อาชีพ ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต เช่น ประเพณีทางศาสนา ประเพณีการทำศพ และประเพณีของชุมชน ได้แก่ สงกรานต์และออกพรรษา ตลอดจน ความเชื่อในการนับถือผีประจำตระกูล

2. ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจากนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีชุมชนมอญภาคกลางตอนบน ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบปัจจัยทางการตลาดและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีชีวิตชาวมอญ มีปัจจัยที่แบ่งได้ทั้งสิ้น 3 ปัจจัย ดังนี้

ปัจจัยสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว ประกอบด้วย การคมนาคมเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวที่มีความสะดวก รวดเร็ว รวมทั้งมีป้ายบอกเส้นทาง และแหล่งท่องเที่ยวที่ชัดเจน สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสมและเพียงพอ เช่น ร้านอาหาร ห้องสุขา ที่จอดรถ รถประจำทาง โทรศัพท์สาธารณะ ถนน เป็นต้น ราคาอาหาร และ สินค้าต่าง ๆ มีความเหมาะสม อัตราค่าบริการเช่ายานพาหนะ ในแต่ละรายการนำเที่ยวมีความเหมาะสมกับระยะเวลาในการท่องเที่ยว อัตราค่าโดยสารยานพาหนะเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวมีความเหมาะสม อัตราค่าบริการที่กำหนดในแต่ละโปรแกรมนำเที่ยวมีความคุ้มค่า ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ เช่น การเดินทาง การขึ้น-ลง เรือ สถานที่จอดรถ อาชญากรรม มีป้ายแสดงอัตรา

ค่าอาหาร/บริการชัดเจน การจัดจำหน่าย สินค้า/บริการ ณ จุดจำหน่ายในแหล่งท่องเที่ยว มีพอกับความต้องการ ความน่าสนใจของกิจกรรมการท่องเที่ยวตามวิถีชุมชนมอญ ความสะดวก รวดเร็วในการติดต่อสอบถามข้อมูล ที่ตั้งของจุดจำหน่ายตัว/ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว/ ศูนย์ประชาสัมพันธ์ชัดเจน และหาง่าย และโปรแกรม/รายการนำเที่ยว มีให้เลือกหลายรายการ เช่น การล่องเรือชมธรรมชาติ การฝึกปฏิบัติสมาธิแนวพุทธศาสนา อาหารและเครื่องดื่ม วัฒนธรรมและประเพณีชาวมอญ สอดคล้องกับกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2557) ได้ให้หลักเกณฑ์ไว้ว่า ความเหมาะสมในการจัดการท่องเที่ยว นอกจากสภาพธรรมชาติที่สวยงาม แต่หากขาดความสะดวกสบายในการเข้าถึง หรือเส้นทางเข้าแหล่งท่องเที่ยวไม่ปลอดภัยทำให้นักท่องเที่ยวไม่นิยมเข้าไปท่องเที่ยว ดังนั้นความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานที่ควรต้องมีในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ได้กล่าวไว้ว่า คุณลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวในการให้บริการด้านการท่องเที่ยวที่สำคัญควรมี ความสะดวกในการเข้าถึง ได้แก่ สภาพของเส้นทางท่องเที่ยว ลักษณะการเดินทางระยะเวลาจากตัวเมืองไปยังแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ร้านอาหาร เครื่องดื่ม ที่พักแรม สถานบริการต่าง ๆ ระบบไฟฟ้าประปา โทรศัพท์และการรักษาความปลอดภัย สอดคล้องกับอรรถวิทย์ ศิลาน้อยและคณะ (2562) พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ป้ายและสัญลักษณ์ พื้นที่ภายนอก ทางข้ามถนน ที่จอดรถ ทางลาดภายนอกอาคาร ห้องน้ำ ทางสัญจร ทางเท้า ทางเชื่อมอาคาร เป็นต้น นอกจากนี้ ธัญญา พรหมบุรณย์ และนฤมล กิมภากรณ์ (2558) พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติประเมินความพึงพอใจน้อยสุดต่อการเดินทางและบริการขนส่งในพื้นที่ ได้แก่ ความสะดวกสบายและเชื่อถือได้ คุณภาพการให้บริการ ราคาที่จ่ายบริการ ความปลอดภัย ดังนั้นทางกลุ่มจังหวัดต้องเร่งปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพการให้บริการในด้านดังกล่าวเพื่อยกระดับความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว และสร้างประสบการณ์ที่ดีสำหรับนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ Li & Petrick (2010) กล่าวว่าความพึงพอใจส่วนใหญ่มาจากการประเมินความคุ้มค่าจากคุณลักษณะของสินค้าหรือบริการที่เกิดจากประสบการณ์ที่เคยได้รับในอดีต

ปัจจัยสื่อประชาสัมพันธ์และการโฆษณา ประกอบด้วย การประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอผ่านทางสื่อ เช่น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น การโฆษณาทางสื่อโทรทัศน์ การให้บริการผ่านพับ โบรชัวร์ และเว็บไซต์ต่าง ๆ ทั้งนี้ Kotler & Armstrong (2018) กล่าวว่า การประชาสัมพันธ์ และการโฆษณา เป็นส่วนหนึ่งของเครื่องมือพื้นฐานที่ใช้ในการสื่อสารการตลาดที่สำคัญของธุรกิจเพื่อโน้มน้าว และชักจูงลูกค้า นอกจากนี้ อุมพร บุญเพชรแก้ว และอิสระพงษ์ พลธานี (2561) พบว่า การพัฒนาการโฆษณาประชาสัมพันธ์ แหล่งท่องเที่ยวด้วยสื่อที่หลากหลาย เช่น เว็บไซต์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เว็บไซต์ของจังหวัด แผ่นพับ โบรชัวร์ หรือคู่มือการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับลูกค้าให้มาท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น และธัญญา พรหมบุรณย์ และนฤมล กิมภากรณ์ (2558) พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่หาข้อมูลเพื่อการวางแผนก่อนการเดินทางมาท่องเที่ยว จากเว็บไซต์ ชักถามจากเพื่อนหรือญาติที่เคยมาเที่ยว และหนังสือแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว ดังนั้นควรมีการใช้สื่อสมัยใหม่ คลิปวิดีโอ นิตยสาร ในการสร้างความรู้ ความเข้าใจ สร้างประสบการณ์ทางอ้อมเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจอยากมาเที่ยว

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีชีวิตชาวมอญ ประกอบด้วยการเรียนรู้วิถีชีวิตชาวมอญ การท่องเที่ยวทางศิลปและวัฒนธรรมตามวิถีชุมชนมอญ การท่องเที่ยวทางธรรมชาติตามวิถีชุมชนมอญ การฝึกปฏิบัติสมาธิแนวพุทธศาสนาตามวิถีชุมชนมอญ การนวด/อบ/ประคบสมุนไพรตามวิถีชุมชนมอญ การท่องเที่ยวเชื่อมโยงชุมชนมอญ 4 พื้นที่ เยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวตามวิถีชุมชนมอญ การฝึกกายบริหารท่าฤๅษีดัดตนตามวิถีชุมชนมอญ และอาหารและเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพตามวิถีชุมชนมอญ สอดคล้องกับวงศ์ธรา สุวรรณ (2557) พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการเดินทางมาท่องเที่ยวทั้ง 11 วัด จังหวัดปทุมธานี ด้วยเหตุผลเพื่อเยี่ยมชมความงดงามในศิลปะของวัด เช่น จิตรกรรม สถาปัตยกรรม ประติมากรรม รองลงมาคือพักผ่อนหย่อนใจกับครอบครัว และสิ่งที่ได้รับจากการท่องเที่ยววัด คือได้พักผ่อนหย่อนใจกับภูมิทัศน์ที่สงบของวัด รองลงมาคือ ได้เห็นคุณค่าของศิลปกรรมต่างๆ

เช่น จิตรกรรมพุทธประวัติ พระพุทธรูปเก่าแก่ สถาปัตยกรรมของโบสถ์ นอกจากนี้ ประชาชนมีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเอง ด้วยวิถีธรรมชาติมากขึ้น เช่น อาหารชีวจิต การปฏิบัติธรรม การใช้สมุนไพร การออกกำลังกาย โยคะ เป็นต้น

3. รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีชุมชนมอญภาคกลางตอนบน ประกอบด้วย เส้นทางเฉพาะ โดยเป็นการเดินทางท่องเที่ยวเฉพาะพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและท่องเที่ยวในการชมวิถีชุมชนมอญโดยการรับประทานอาหารมอญ โดยสามารถเลือกเดินทางได้ตลอดทั้งปีหรือตามปฏิทินกิจกรรมอาหารของพื้นที่ต่าง ๆ และเส้นทางเชื่อมโยง มีรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีชุมชนมอญภาคกลางตอนบนเชื่อมโยงกับกับแหล่งท่องเที่ยวชุมชนมอญภาคกลางตอนบนทั้ง 4 พื้นที่ โดยสามารถเลือกช่วงระยะเวลาตามฤดูกาลที่มีอาหารมอญเพื่อสุขภาพในช่วงเวลานั้นดังปฏิทินอาหารเพื่อเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่ สอดคล้องกับ กานดา เตชะชนหมาก (2564) พบว่า รูปแบบการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการจัดการของชุมชนมอญตำบลไทรน้อย เริ่มจากการสร้างการมีส่วนร่วม สามารถสร้างความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนและการที่ชุมชนสามารถเชื่อมโยงอัตลักษณ์ชุมชนมอญตำบลไทรน้อยที่สามารถนำมาใช้ในการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวได้ 6 ด้าน (อาหารพื้นบ้านการละเล่น และเพลงพื้นบ้าน สถาปัตยกรรม ประเพณี ความเชื่อ พิธีกรรม วิถีชีวิต การทำมาหากิน และภูมิปัญญาพื้นบ้าน)

## ข้อเสนอแนะการวิจัย

### 1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ควรให้ความสำคัญและสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน เช่น ด้านคมนาคม ยานพาหนะ อัตราค่าโดยสารยานพาหนะ ป้ายต่าง ๆ รวมถึงจุดอำนวยความสะดวกเพื่อให้ข้อมูลกับนักท่องเที่ยว ตลอดจนมีอัตราการบริการนำเที่ยว โปรแกรม/รายการนำเที่ยวที่มีให้เลือกหลากหลาย ราคาอาหารและสินค้าต่าง ๆ ที่มีความเหมาะสม เป็นต้น

1.2 ควรให้ความสำคัญกับการสื่อสารที่หลากหลาย เพื่อสามารถเข้าถึงนักท่องเที่ยวได้อย่างทั่วถึง และเป็นทางเลือกเพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวได้เปิดรับข่าวสารตามความสะดวกของแต่ละคน ไม่ว่าจะเป็นการโฆษณาทางสื่อโทรทัศน์ การจัดทำแผ่นพับ โบว์ชัวร์ ณ จุดท่องเที่ยวต่าง ๆ ง่ายต่อการมองเห็นและสะดวกในการหยิบจับ การเลือกใช้สื่อท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่ นอกจากนี้ ยังสามารถใช้เครื่องมือการประชาสัมพันธ์และการโฆษณาแบบ Online ซึ่งมีข้อดีคือสามารถเข้าถึงตลอดเวลา เช่นการจัดทำเว็บไซต์ต่าง ๆ การประชาสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยและถูกต้อง

### 2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน ทั้งเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณเพื่อศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยว ผู้เกี่ยวข้อง และชาวมอญที่อาศัยอยู่ชุมชนพื้นที่อื่นในภาคกลาง เช่น มอญกระทุ่มมด็ด จังหวัดนครปฐม มอญสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี มอญโพธาราม จังหวัดราชบุรี มอญเจ็ดริ้ว จังหวัดสมุทรสาคร เป็นต้น เพื่อสร้างรูปแบบและเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีชุมชนมอญ ตลอดจนเพื่อพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวให้กระจายไปทุกชุมชน

## กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ ทูสนันสนุนโครงการพัฒนาเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชนฐานราก เครือข่ายวิจัยเครือข่ายอุดมศึกษาภาคกลางตอนบน สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

## เอกสารอ้างอิง

- กานดา เตชะขันหมาก. (2564). การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการจัดการของชุมชนมอญ ตำบลไทรน้อย อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 15(43), 166-182.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2557). *คู่มือการตรวจประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.
- \_\_\_\_\_. (2563). *สถานการณ์การท่องเที่ยวในประเทศไทยได้จังหวัดปี 2563* กคน. *ตำบลบางขันหมาก*. สืบค้นเมื่อ 23 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <https://www.facebook.com/hashtag/สถานการณ์การท่องเที่ยว>
- ธัญญา พรหมบุรุษย์ และณฤมล กิมภากรณ์. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ วัฒนธรรม และสุขภาพในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 1 ของประเทศไทย: เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แม่ฮ่องสอน. *วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย*, 10(1), 71-87.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). *การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: เพรส แอนด์ ดีไซน์.
- วงศ์ธีรา สุวรรณิน (2557). การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดในจังหวัดปทุมธานี. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 8(3), 63-82.
- โคจิลักษณ์ กมลศักดิ์วิกุล. (2560). *กระบวนการสร้างและสืบทอดอัตลักษณ์ความเป็นมอญในพื้นที่เมือง: กรณีศึกษาชุมชนมอญคลองบางนา เขตบางนา กรุงเทพมหานคร*. *ทุนอุดหนุนการวิจัยจากกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม*. สืบค้นเมื่อ 5 เมษายน 2565, จาก [http://www.book.culture.go.th/rad/2\\_1/mobile/index.html#p=1](http://www.book.culture.go.th/rad/2_1/mobile/index.html#p=1)
- สิทธา กองสาสนะ. (2552). การศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดขอนแก่น. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่*, 4(2), 35-58.
- อรรถวิท ศิลาน้อย และคณะ. (2562). ความต้องการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพระบรมธาตุนาดูน สำหรับการท่องเที่ยว เพื่อคนทั้งมวล. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 10(2), 130-143.
- อรสา เงินฉาย. (2550). *การศึกษาสภาพวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี*. (ปริญญา นิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อุมาพร บุญเพชรแก้ว และอิสระพงษ์ พลธานี. (2561). แนวทางการพัฒนาแรงจูงใจในการเดินทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบ่อน้ำร้อนเขาชัยสน อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง. *วารสารกระแสวัฒนธรรม*, 20(38), 27-39.
- Kotler, P. & Armstrong, G. (2018). *Principles of marketing*. (17th Ed.) New Jersey: Prentice Hall.
- Li, Bing Pan & James F. Petrick. (2010). Knowledge Dissemination in Tourism Education: A Case of Tourism Marketing. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 27(5), 519-532.